

*Кучерук Софія Олександрівна,
студент 1 курсу бакалаврату, «Психологія»,
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
Науковий керівник:
Петрова Ганна Миколаївна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
кандидат філософських наук*

ПСИХОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ КАРЕН ХОРНІ: ПРОБЛЕМА ТРИВОГИ ТА ВНУТРІШНІХ КОНФЛІКТІВ

Карен Хорні (1885–1952) — представниця неопрейдизму, яка здійснила значний вплив на розвиток психології особистості, психоаналізу та гуманістичної психології [1; 2]. Її наукові погляди стали важливим етапом переосмислення класичного психоаналізу, засновником якого був Зигмунд Фройд. На відміну від Фрейда, Хорні наголошувала не лише на ролі біологічних інстинктів у розвитку людини, а передусім на значенні соціального середовища, виховання та міжособистісних стосунків [3].

Карен Хорні народилася в Німеччині в релігійній родині. Її дитинство значною мірою вплинуло на формування майбутніх психологічних поглядів, зокрема на осмислення проблеми тривоги та міжособистісних конфліктів. У майбутньому Хорні здобула медичну освіту та почала займатися психоаналітичною практикою. Після переїзду до США вона активно працювала як науковиця, викладачка та психотерапевтка, а її ідеї набули широкого поширення [3].

Одним із центральних понять теорії Хорні є базальна тривога. Психологиня вважала, що дитина потребує любові, безпеки, турботи та емоційної підтримки з боку батьків. Якщо ж у дитячому віці людина стикається з байдужістю, агресією або нестачею уваги, у неї формується відчуття небезпеки та самотності [1]. Саме цей стан Хорні назвала базальною тривогою. На думку дослідниці, базальна тривога стає основою внутрішніх конфліктів, неврозів та психологічних проблем у дорослому віці [2].

Для подолання тривоги людина виробляє певні стратегії поведінки. Хорні виділила три основні типи невротичних тенденцій: рух до людей, рух проти людей та рух від людей [1]. Рух до людей проявляється у прагненні отримати підтримку, схвалення та визнання. Рух проти людей характеризується прагненням до влади, контролю та домінування. Рух від людей, навпаки, пов'язаний із відстороненістю та уникненням близьких стосунків. Науковиця вважала, що психічно здорова людина здатна гнучко використовувати різні моделі поведінки, тоді як невротична особистість надмірно фіксується на одній із них [2].

Важливе місце у теорії Хорні займає поняття «ідеалізованого Я». Людина створює у своїй свідомості образ ідеальної себе та прагне відповідати цьому уявленню. Проте між реальним та ідеалізованим «Я» виникає конфлікт, що може спричиняти внутрішнє напруження, тривожність та невдоволення собою [2]. Хорні наголошувала на важливості прийняття власної особистості та формування здорової самооцінки.

Окрему увагу Хорні приділяла жіночій психології. Вона критикувала окремі положення психоаналізу Фрейда, зокрема концепцію «заздрості до пеніса», вважаючи, що психологічні проблеми жінок зумовлені не біологічними чинниками, а соціальною нерівністю та культурними стереотипами [3]. Дослідниця однією з перших звернула увагу на вплив соціального середовища та культури на формування жіночої психіки. Її ідеї стали важливими для розвитку гуманістичної та феміністичної психології.

Праці Карен Хорні залишаються актуальними і для сучасної психології. Її концепції використовуються у психотерапії, психологічному консультуванні та дослідженнях особистості [4; 5]. У сучасному суспільстві, де поширеними є тривожність, емоційне вигорання та внутрішні конфлікти, теорія Хорні допомагає краще зрозуміти причини психологічних проблем та значення дитячого досвіду у формуванні особистості.

Хорні також наголошувала на тому, що людина має потенціал до саморозвитку та психологічного зростання. Вона вважала, що за сприятливих умов особистість здатна подолати внутрішні конфлікти та досягти гармонії із собою. Дослідниця підкреслювала значення самопізнання, щирості із собою та розвитку здорової самооцінки [2].

Таким чином, Карен Хорні зробила вагомий внесок у розвиток психологічної науки. Її теорії суттєво вплинули на розуміння природи неврозів, ролі соціального середовища у формуванні особистості та психології жінки. Ідеї дослідниці залишаються актуальними й сьогодні та продовжують впливати на розвиток сучасної психології й психотерапії.

Список використаних джерел

1. Хорні К. Невротична особистість нашого часу. Київ : Основи, 2000. 320 с.
2. Хорні К. Наші внутрішні конфлікти. Київ : Основи, 2003. 256 с.
3. Титаренко Т. М. Психологія особистості : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2003. 352 с.
4. Варій М. Й. Психологія особистості : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 592 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 272 с.